PRITARTA
Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro
2022 m. d. įsakymu Nr. 3-

RAŠTAS
DĖL VALSTYBĖS SIEKIAMŲ TIKSLŲ IR KELIAMŲ LŪKESČIŲ AKCINEI BENDROVEI „LIETUVOS GELEŽINKELIAI“

I. Tikslas

Šiuo Raštu dėl valstybės siekiamų tikslų ir keliamų lūkesčių akcinei bendrovei „Lietuvos geležinkeliai“ (toliau – Raštas) pateikiami Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos lūkesčiai dėl akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ (toliau – Bendrovė) ir jos patronuojamų bendrovių (toliau – Įmonių grupė) veiklos krypčių, keliamų tikslų ir veiklos principų.

Raštas yra skirtas trumpojo ir vidutinio laikotarpio valstybės lūkesčiams bei ilgojo laikotarpio Įmonių grupės vystymosi lūkesčių gairėms nustatyti, Bendrovės ir atskirų Įmonių grupės bendrovių pagrindinėms ir kitoms veikloms įvardyti, esminiams veiklos vertinimo rodikliams, informacijos teikimo Susisiekimo ministerijai tvarkai numatyti ir efektyviam Įmonių grupės ir Susisiekimo ministerijos bendradarbiavimui užtikrinti.

Rašto pagrindu turi būti rengiamas ir (ar) persvarstomas Bendrovės ir atskirų Įmonių grupės bendrovių strateginiai veiklos planai, nustatomi finansiniai ir nefinansiniai ilgalaikiai bei trumpalaikiai tikslai, atsižvelgiant į valstybės politiką susisiekimo srityje formuojančių teisės aktų, taip pat Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių valstybės valdomų įmonių veiklą, nuostatas.

Raštu Susisiekimo ministerija nesiekia apriboti ar išplėsti Bendrovės, atskirų Įmonių grupės bendrovių ar jų valdymo organų teisių ar pareigų. Įmonių grupė ir jos valdymo organai visų pirma privalo vadovautis galiojančiais teisės aktais, Įmonių grupės bendrovių įstatais ir kitais akcininkų priimtais sprendimais, gerąja įmonių valdymo praktika ir prisiimti atsakomybę už priimamus sprendimus. Įgyvendindami Rašte išsakytus Susisiekimo ministerijos lūkesčius Įmonių grupės valdymo organai privalo vadovautis protingumo, skaidrumo, efektyvumo ir racionalaus turto valdymo principais.

II. Bendrovės paskirtis ir veiklos tikslai

Įmonių grupę sudaro patronuojanti valdymo bendrovė akcinė bendrovė „Lietuvos geležinkeliai“, tiesiogiai patronuojamos ir netiesiogiai kontroliuojamos įmonės.

Įmonių grupės paskirtis – krovinių bei keleivių vežimas geležinkeliais ir su tuo susijusios logistikos paslaugos vietinėje ir tarptautinėje rinkose, viešosios geležinkelių infrastruktūros valdymas, valstybei svarbių investicinių projektų įgyvendinimas.

Atsižvelgiant į geopolitinius bei ekonominius transporto paslaugų rinkos pokyčius, lemiančius kintančias prekybos kryptis ir keleivių srautus, iškylančius iššūkius bei galimybes, susijusias su Europos Sąjungos geležinkelių sektoriaus reforma ir plėtra, Įmonių grupės veiklos tikslai yra šie:

1. vykdyti specialiuosius įpareigojimus:

1.1. teikti viešąsias keleivių vežimo geležinkelių transportu ir viešąsias kombinuotojo keleivių vežimo vietiniais maršrutais paslaugas;

1.2. teikti viešosios geležinkelių infrastruktūros priežiūros, atnaujinimo ir plėtros, geležinkelių transporto eismo organizavimo ir minimaliojo prieigos prie viešosios geležinkelių infrastruktūros paketo paslaugas;

2. plėtoti krovinių vežimo geležinkeliais veiklą;

3. skaidriai skirstyti viešosios geležinkelių infrastruktūros pajėgumus ir efektyviai naudoti geležinkelių tinklą;

4. įgyvendinti strateginius ir intermodalinius projektus.

Susisiekimo ministerija tikisi, kad Įmonių grupės veikla bus plėtojama Rašte nurodytomis kryptimis, o keliami lūkesčiai taps atskirų Įmonių grupės strateginių veiklos planų, kuriuose bus nustatyti jų įgyvendinimą numatantys siektini rodikliai ir reikšmės, dalimi.

III. Nefinansiniai lūkesčiai

Viešosios geležinkelių infrastruktūros planavimas ir plėtra. Įmonių grupė turi užtikrinti geležinkelių infrastruktūros ir geležinkelių riedmenų pajėgumus, tinkamus nuolat augantiems keleivių srautams aptarnauti ir krovinių srautams prižiūrėti, taip pat ir sėkmingai Lietuvos geležinkelių infrastruktūros integracijai į Europos Sąjungos geležinkelių infrastruktūrą. Infrastruktūros modernizavimo projektai turi būti vertinami ne tik pagal finansinę grąžą, bet ir pagal bendrą socialinę ir ekonominę grąžą valstybei, piliečiams, sektoriui ir regionui bei poveikį aplinkai.

Įmonių grupė, siekdama užtikrinti geležinkelių sistemos integralumą, eismo saugą, privalo nuolat prižiūrėti, atnaujinti ir plėtoti viešąją geležinkelių infrastruktūrą. Investiciniai geležinkelių infrastruktūros plėtros planai turi apimti visų pagrįstų alternatyvų analizę ir turi būti suderinti su valstybės nacionalinio saugumo interesais.

Projektas „Geležinkelių jungties „Rail Baltica“ plėtra“. Įgyvendinant projektą „Geležinkelių jungties „Rail Baltica“ plėtra“, iki 2024 m. turi būti užbaigti esminiai geležinkelio linijos tiesimo darbai ruože Kaunas–Panevėžys ir tinkamai pasirengta kitų ruožų tiesimo darbams.

Glaudžiai bendradarbiaujant su VĮ Lietuvos oro uostais turi būti sukurti ir įgyvendinti Vilniaus ir Kauno oro uostų integracijos su europine geležinkelio vėže ir geležinkelio stotimi sprendimai, sudaryta galimybė keleiviams maksimaliai patogiai pasiekti atvykimo ir išvykimo terminalą.

Transporto sistemos integralumas. Siekiant užtikrinti sklandų gyventojų, prekių ir paslaugų judumą, Įmonių grupė turi sudaryti sąlygas intermodalumui, kas leistų siekti efektyvumo ir užtikrintų lankstumą, keičiant transporto modas. Įmonių grupė turi vertinti visą logistikos grandinę, siekti veiklos konkurencingumo ir naudos visos Lietuvos mastu, koordinuoti savo veiksmus su kitų įmonių ir institucijų sprendimais, aktyviai bendradarbiauti su valstybės įmonėmis Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija, Lietuvos automobilių kelių direkcija, Lietuvos oro uostais ir savivaldybėmis planuojant geležinkelių infrastruktūros atnaujinimą ir plėtrą, nustatant naudojimosi geležinkelių infrastruktūra ir geležinkelių paslaugų įrenginiais tarifus.

Klientų aptarnavimo kokybė. Įmonių grupė turi didinti klientams teikiamų paslaugų vertę, gerinti paslaugų, teikiamų geležinkelių transportu, kokybę ir viešosios geležinkelių infrastruktūros prieinamumą perpildytuose geležinkelių infrastruktūros ruožuose, didinti klientų pasitenkinimą paslaugomis ir siekti, kad susisiekimas geležinkeliu taptų pirmuoju pasirinkimu. Iki 2024 m. gruodžio mėnesio Įmonių grupė turi įgyvendinti 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1371/2007 dėl geležinkelių keleivių teisių ir pareigų nuostatas ir nuosekliai vykdyti 2021 m. birželio 1 d. Memorandumo dėl transporto priemonių ir transporto fizinės ir informacinės infrastruktūros pritaikymo individualių poreikių turintiems žmonėms nuostatų, 2014 m. lapkričio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1300/2014 dėl Sąjungos geležinkelių sistemos prieinamumo neįgaliesiems ir riboto judumo asmenims techninių sąveikos specifikacijų ir kitų aktualių Europos Sąjungos teisės aktų įgyvendinimą. Įmonių grupė užtikrina pagalbos individualių poreikių turintiems asmenims kokybės standartų taikymą, rengia atitinkamus personalo mokymus. Siekdama palengvinti individualių poreikių turintiems žmonėms keliones, Susisiekimo ministerija palaiko Įmonių grupės iniciatyvą dėl glaudaus bendradarbiavimo su organizacijomis, vienijančiomis individualių poreikių turinčius žmones.

Lyderystė ir konkurencingumo didinimas. Ilgalaikėje perspektyvoje Įmonių grupės bendrovės turi tapti pirmaujančiomis geležinkelio bendrovėmis regione pagal teikiamų paslaugų kokybę ir efektyvumą. Įmonių grupė turėtų didinti krovinių ir keleivių vežimo pajėgumus įgyvendindama 2022–2030 metų susisiekimo plėtros programoje numatytus uždavinius ir siekdama joje numatytų rodiklių, taip pat plėtoti veiklą užsienio rinkose (teikdama prioritetą Vakarų Europos rinkoms) ir vykdyti nuolatinę rinkos, klientų ir veiklos diversifikaciją.

Įmonių grupė, gerindama teikiamų paslaugų kokybę, turi aktyviai bendradarbiauti su kitomis geležinkelio įmonėmis, automobilių kelių transporto įmonėmis ir kitais rinkos dalyviais. Įmonių grupė, užtikrindama tvarią infrastruktūros plėtrą, turi siekti, kad ne mažiau kaip 50 proc. didesniu kaip 300 km atstumu Lietuvos keliais vežamų krovinių srauto būtų gabenama geležinkelių transportu.

Įmonių grupė, siekdama didinti keleivių srautus ir gerinti paslaugų kokybę, turi artimai bendradarbiauti ir derinti savo veiklą bei maršrutus su keleivių vežėjais vietinio ir tolimojo susisiekimo autobusų maršrutais, aktyviai dalyvauti kuriant vieno bilieto sistemą ir bendradarbiauti su savivaldybėmis, kelių transporto vežėjais ir kitais suinteresuotais subjektais.

Įmonių grupė turi siekti, kad keleivinis geležinkelių transportas būtų pirmenybinis keleivių pasirinkimas. Bendras keleivių skaičius 2021 m. siekė 4,13 mln., iki 2025 m. jis turi padidėti iki 6 mln., o 2030 m. siekti 10 mln.

Vertinant konkurencinę aplinką, klientų portfelis ir paslaugų teikimo sąlygos turi būti vertinamos atskirai, o tarifų už teikiamas paslaugas pokyčiai turi būti aiškūs ir tolygūs (laipsniški). Apie tarifų pokyčius klientai turi būti informuojami kaip galima anksčiau. Priimant sprendimus dėl tarifų nustatymo turi būti vertinama ne tik finansinė grąža, bet ir sukuriama nauda valstybei ir klientams ilgalaikėje perspektyvoje, visos logistikos grandinės konkurencingumas.

Inovacijos, skaitmeninimas, darnumas. Įmonių grupė turi teikti prioritetus inovatyviems technologiniams sprendimams, prisidėti prie Lietuvos susisiekimo srities inovacijų skatinimo, įskaitant inovacijų paklausos kūrimą, ir užtikrinti, kad diegiamos naujos technologijos ir modernūs darbo metodai atitiks valstybės inovacijų plėtros, skaitmeninimo ir žalumo prioritetus, pagerins tiesioginės veiklos efektyvumą, operatyvumą, bus sukuriama pridėtinė vertė keleiviams, Įmonių grupės klientams ir Įmonių grupei.

Įmonių grupė, įgyvendindama infrastruktūros modernizavimo projektus, prioritetus turi teikti investicijoms, kuriomis mažinamas klimato kaitos poveikis, neigiamas oro ir triukšmo taršos poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai. Įmonių grupė turi nuolat ieškoti sprendimų, leidžiančių sumažinti savo veiklos neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai, iki 2024 m. turi būti atlikta esminė Lietuvos geležinkelių tinklo elektrifikavimo darbų dalis.

Įmonių grupė turi prisidėti prie transporto sukeliamos aplinkos taršos mažinimo ir, įsigydama (nuomodama) tarnybinius automobilius ar priimdama sprendimus dėl kitų Įmonių grupės veikloje naudojamų transporto priemonių, prioritetą turi teikti netaršioms (pvz., naudojančioms alternatyviuosius degalus) ir inovatyvioms transporto priemonėms.

Įmonių grupė savo veikloje turėtų vadovautis gerąja tvaraus ir subalansuoto vystymosi praktika, laikytis jos veiklą reglamentuojančių įstatymų, tarptautinių normų ir etikos standartų. Atskirų Įmonių grupės bendrovių strategijose turėtų būti integruoti Jungtinių Tautų darnaus vystymosi principai aplinkosaugos, socialiniu, vartotojų ir žmogaus teisių apsaugos aspektais. Įmonių grupė turi užtikrinti, kad šie principai būtų įgyvendinami kartu su geležinkelių transporto naudotojais. Įmonių grupėje turi būti patvirtinta darnumo politika, nustatanti darnaus vystymo kryptis ir principus bei jų įgyvendinimo priemones, kuriomis būtų vykdoma kasdienė Įmonių grupės veikla ir kuriama organizacinė kultūra. Įmonių grupė informaciją apie taikomas darnumo iniciatyvas turi tinkamai atskleisti metinėje darnumo ataskaitoje ir skelbti interneto svetainėje.

Socialinė atsakomybė ir darbuotojų įsitraukimas. Įmonių grupė privalo vykdyti savo veiklą pagal aukščiausius skaidrumo, valdysenos, etikos ir socialinės atsakomybės standartus, taikyti modernius personalo įsitraukimo vertinimo metodus ir siekti darbuotojų įsitraukimo augimo. Įmonių grupėje turi būti palaikoma vertybėmis grįsta organizacinė kultūra, sudaromos

sąlygos profesiniam augimui. Įmonių grupė turi diegti ir plėtoti darbuotojų vertybių, kompetencijų kaitos, motyvacijos ir atlygio sistemas. Įmonių grupė turi didinti darbuotojų motyvaciją ir profesinį augimą, nuosekliai siekti, kad darbuotojams būtų mokamas jų darbą ir rinkos sąlygas atitinkantis atlygis, kurti patrauklią darbo aplinką, sudaryti sąlygas dirbti individualių poreikių turintiems žmonėms. Susisiekimo ministerija tikisi, kad Įmonių grupės valdybos ir vadovybė palaikys nuolatinį ir konstruktyvų dialogą su darbuotojų atstovais.

Susisiekimo ministerija tikisi, kad valstybėje kilus ekstremaliosioms situacijoms ar kitoms nenumatytoms aplinkybėms, darančioms reikšmingą poveikį visuomenės gerovei ir saugumui, Įmonių grupė bus socialiai atsakinga ir ieškos galimybių prisidėti prie valstybės veiksmų kovodama su šių situacijų ir aplinkybių padariniais.

Skaidrumas ir rizikų valdymas. Įmonių grupėje turi būti įdiegtos tokios atsparumo korupcijai priemonės ir procesai, kurie užtikrintų, kad veikla joje būtų vykdoma skaidriai ir sąžiningai, o viešieji pirkimai būtų vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo ir kitų norminių teisės aktų nuostatomis. Įmonių grupėje turi būti įdiegta ir nuolat tobulinama efektyviai veikianti rizikų valdymo sistema, turi būti skiriami pakankami ištekliai rizikų valdymo procesams, tinkamai užtikrinti valstybės nacionalinio saugumo interesai. Investicijų planavimas ir naudojimas turi būti pagrįstas įvertinus su tuo susijusias rizikas. Įmonių grupė turi užtikrinti, kad būtų viešai skelbiama visa informacija, nurodyta Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Valstybės valdomų įmonių veiklos skaidrumo užtikrinimo gairių apraše.

Turi būti užtikrintas viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytojo funkcijas vykdančios akcinės bendrovės „LTG Infra“ sprendimų priėmimo nešališkumas ir nepriklausomumas, kaip tai numatyta teisės aktuose. Akcinė bendrovė „LTG Infra“ turi konsultuotis su rinkos ekspertais dėl infrastruktūros plėtojimo ir plėtros planavimo, eismo pertraukų terminų.

Įmonių grupė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymo nuostatomis ir kitais duomenų pateikimą pakartotinai naudoti reglamentuojančiais teisės aktais, turi užtikrinti, kad atvertini duomenys būtų inventorizuoti, atverti ir pateikti Lietuvos atvirų duomenų portalui.

Geroji valdysena. Įmonių grupė, atsižvelgdama į viešosios įstaigos Valdymo koordinavimo centro (toliau – VKC) teikiamas rekomendacijas valdysenai gerinti, turi užtikrinti geriausią praktiką atitinkantį korporatyvinį valdymą ir siekti, kad valstybės valdomų įmonių gerojo valdymo indekso vertinimo metinėse ataskaitose Įmonių grupė būtų vertinama ne žemesniu kaip A įvertinimu. Įmonių grupės korporatyvinis valdymas turi būti orientuotas į ilgalaikės vertės kūrimą, tvarią grupės plėtrą ilgalaikėje perspektyvoje ir užtikrinti tinkamą visų suinteresuotų šalių interesų suderinamumą. Taip pat Įmonių grupė privalo vadovautis Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijomis. Įmonių grupė savo veikla turėtų saugoti ir gerinti reputaciją, atlikti reputacijos pokyčių tyrimus, taip pat efektyviai naudoti išorinę bei vidinę komunikaciją.

Įmonių grupė turi vertinti ir ieškoti ilgalaikio finansavimo užtikrinimo alternatyvų, prisidėti prie kapitalo rinkos Lietuvoje plėtros. Įmonių grupės valdysenos kokybė ir veiklos skaidrumas turi nuosekliai artėti prie įmonių, įtrauktinų į biržos prekybos sąrašą (t. y. listinguotinų), standartų ir turi juos atitikti iki 2024 m. pabaigos.

Bendrovė turi užtikrinti, kad specializuoti nefinansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

IV. Finansiniai lūkesčiai

Įmonių grupės ilgalaikis pelningumas turi atitikti Vyriausybės nustatytąjį.

Dividendų dydis apskaičiuojamas, kaip nustatyta dividendams išmokėti skiriamos pelno dalies nustatymą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Įmonių grupė turi užtikrinti, kad optimalus kapitalo struktūros santykinis dydis atitiktų Vyriausybės nustatytąjį.

Bendrovė turi užtikrinti, kad specializuoti finansiniai veiklos rodikliai, kurie kasmet derinami su VKC, būtų pasiekti.

V. Bendri lūkesčiai dėl veiklos principų

Bendrovės galutiniai savininkai yra mokesčių mokėtojai, todėl Bendrovės valdymo organai privalo dėti visas pastangas, kad Įmonių grupė ir jos turtas būtų valdomi skaidriai, efektyviai, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos gyventojų ir ūkio subjektų lūkesčius ir poreikius.

Įmonių grupės bendrovių valdymo organai tiesiogiai atsako už keliamų lūkesčių ir tikslų įgyvendinimą.

Bendrovės valdybos pirmininkas ir vadovas turėtų kasmet pristatyti Susisiekimo ministerijos vadovybei atnaujintą strateginį planą, metinius biudžetus ir rezultatus, metines valdybos įsivertinimo išvadas.

Bendrovės valdyba turėtų veikti nepriklausomai, tačiau Susisiekimo ministerija tikisi, kad valdyba iš anksto informuos apie esminius Bendrovės sprendimus ir vykdys Bendrovės įstatų ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymu priskirtas funkcijas. Esminiais sprendimais laikomi sprendimai dėl:

- potencialių Įmonių grupės bendrovių valdybų narių interesų konfliktų;
- potencialių esminių teisminių ginčų;
- galimų Įmonių grupės darbuotojų ar susijusių šalių sukčiavimų;
- esminių Įmonių grupės veiklos pokyčių;
- Įmonių grupės didesnio masto darbuotojų kaitos;
- Įmonių grupės bendrovių vadovų pasikeitimų;
- didelių įsigijimų ar pardavimų;
- galimos žalos visuomenei, gamtai, ekonomikai ar valstybės saugumui;
- spaudos pranešimų, kurie gali reikalauti Susisiekimo ministerijos atstovų komentarų;
- potencialių grėsmių nacionaliniam saugumui;
- bet kokio masto korupcijos ar politinės intervencijos;
- kitų esminių rizikų, keliančių grėsmę Įmonių grupės veiklos tęstinumui, reputacijai.

Bendrovės valdyba turėtų vadovautis protingumo principu ir informuoti apie kitus potencialiai su Bendrovės akcininko interesais susijusius svarbius sprendimus.

_____